

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kauppakaaren 10 luvun, kuluttajansuojalain 7 ja 11 luvun ja kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistuksia luotosuhteita koskevaan lainsäädäntöön. Kauppakaaren 10 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusia säännöksiä takauksesta ja pantista. Ehdotettu sääntely olisi takauksen tai pantin antaneen luonnollisen henkilön hyväksi pakottava. Luotonantajan olisi annettava takaajalle ja pantin antajalle jo ennen sitoumuksen antamista tietoja sitoumuksen oikeudellisesta merkityksestä ja luotonhakijan maksukyvyistä. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti voisi johtaa vakuussitoumuksen sovitteluun. Luottosuhteen aikana olisi annettava tietoja velallisen maksuviivästyksestä ja niin sanotun yleisvakuuden vastuumäärän kehityksestä.

Esityksen mukaan olisi kiellettyä käyttää sellaista muun kuin velallisen antamaa yleisvakuussitoumusta, jossa ei ole määrätty vastuun ylärajaa ja sitoumuksen voimassaoloaikaa. Yleisvakuuden antaneen henkilön vastuuta ei saisi ilman hänen suostumustaan lisätä, jos vastuun lisääminen suostumuksetta olisi olosuhteiden muuttumisen takia vakuuden antajalle kohtuutonta.

Kulutusluottoja koskevaan kuluttajansuojalain 7 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden tarkoituksena on parantaa kuluttajan asemaa luottosopimuksen siirtämisen yhteydessä. Tietyin edellytyksin kuluttaja voisi vedota myös luottokaupan rahoittajaa kohtaan myyjän tekemään kaupan kohteen takaisinottoon ja tilitykseen tai myyjän kanssa muutoin sovittuun kaupan purkuun. Kuluttajan maksu-

laiminlyönnin seuraamuksia koskeviin luvun säännöksiin ehdotetaan täsmennyksiä ja täydennyksiä, jotta sääntely nykyistä paremmin soveltuisi myös pankkilainoihin. Luoton enenaikainen eräännyttäminen ei esityksen mukaan voisi tulla enää heti voimaan, vaan kuluttajalle olisi varattava yleensä neljän viikon vähimmäisaika viivästyneen luottomäärän suorittamiseen tai muun sopimusrikkomuksen oikaisemiseen.

Elinkeinonharjoittajan kuluttajalta oleville saataville ehdotetaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa nykyisin sovellettavan kymmenen vuoden yleisen vanhentumisajan sijasta. Vanhentumisen voisi keskeyttää vapaamuotoisesti. Vanhentumisaika koskisi paitsi luottoja myös muita kulutushyödykkeen luovuttamiseen perustuvia saatavia, minkä vuoksi säännös ehdotetaan lisättäväksi kuluttajansuojalain 11 lukuun.

Kuluttajavalituslautakunnan toimivaltaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että lautakunta voisi käsitellä myös luonnollisten henkilöiden elinkeinonharjoittajille antamista vakuussitoumuksista johtuvia erimielisyyksiä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Uusia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin ja annettaviin sitoumuksiin. Eräitä vakuuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa annettuihin sitoumuksiin.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	3.1. Taloudelliset vaikutukset	12
YLEISPERUSTELUT	3	3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	12
1. Nykytila	3	4. Asian valmistelu	12
1.1. Lainsäädäntö	3	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	13
Luotonantoa yleensä koskeva sääntely ..	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
Vakuudet	3	1. Lakiehdotusten perustelut	13
Saatavan siirtäminen	4	1.1. Kauppakaari	13
Saatavan vanhentuminen	4	1.2. Kuluttajansuojalaki	15
1.2. Viranomaisohjeet	5	1.3. Laki kuluttajavalituslautakunnasta	17
1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	6	2. Voimaantulo	17
Ruotsi	6	3. Säättämisyjärjestys	17
Norja	6	LAKIEHDOTUKSET	18
Tanska	7	1. Laki kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta ...	18
Euroopan unioni	7	2. Laki kuluttajansuojalain 7 ja 11 luvun muutta- misesta	19
Yhdistyneet Kansakunnat	7	3. Laki kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	21
1.4. Nykytilan arviointi	7	LIITE	22
Yleistä	7	Rinnakkaistekstit	22
Vakuudet	8	2. Laki kuluttajansuojalain 7 ja 11 luvun muutta-	22
Saatavan siirtäminen	9	misesta	22
Saatavan vanhentuminen	9	3. Laki kuluttajavalituslautakunnasta annetun	25
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	10	lain 1 §:n muuttamisesta	
2.1. Yleistä	10		
2.2. Vakuudet	10		
2.3. Saatavan siirtäminen	11		
2.4. Saatavan vanhentuminen	11		
2.5. Kuluttajan sopimusrikkomuksen seuraamukset	11		
3. Esityksen vaikutukset	12		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Luotonantoa yleensä koskeva sääntely

Keskeisin velaksiantoa koskeva säädös on velkakirjalaki (622/47). Se sisältää yleisiä säännöksiä velkojan ja velallisen suhteesta sekä erityisiä säännöksiä juoksevista velkakirjoista, tavallisista velkakirjoista sekä rahalaitosten antamista saamistodistuksista. Laki on pääosin tahdonvaltaista oikeutta, josta sopijapuolet voivat poiketa sopimuksella. Velkakirjalaki pohjautuu pohjoismaiden yhteistyönä valmistuihin ehdotuksiin.

Kuluttajansuojalain (38/78) yleisiä markkinointia ja sopimusehtoja koskevia 2 — 4 luvun säännöksiä sovelletaan myös elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjoamiin luottoihin. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Kulutusluottoja koskevat erityissäännökset sisältyvät lain 7 lukuun. Luvun säännöksiä sovellettiin alun perin vain niin sanottuihin hyödykesidonnaisiin kulutusluottoihin. Soveltamisalaa on tammikuun 1 päivänä 1994 voimaan tulleella lailla (85/93) laajennettu koskemaan kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjoamia luottoja. Luvun säännöksiä on samalla muiltakin osin tarkistettu vastaamaan kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun Euroopan yhteisöjen (EY) neuvoston direktiivissä (87/102/ETY), jäljempänä kulutusluottodirektiivi, asetettuja vaatimuksia. Luvussa on säännöksiä muun muassa luottojen markkinoinnista, luottosopimuksen muodosta ja sisällöstä, luoton ennakaisesta takaisinmaksusta, kuluttajan väiteoikeudesta luotonantajaa kohtaan, luottokaupalla myydyin tavaran takaisinotosta ja tilityksestä sekä luoton eräännyttämisestä ja muista erityisluottosopimuksista kuluttajan maksuviivästyksen perusteella. Osamaksukauppaa sääntelee lisäksi osamaksukaupasta annettu laki (91/66).

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 10 luvussa säännellään luottolaitosten markkinointia ja luottolaitostoiminnassa käytettäviä sopimusehtoja. Periaatteiltaan säännökset vastaavat kuluttajansuojalakeja,

mutta niiden nojalla voidaan suojata muitakin kuin kuluttaja-asiakkaita. Rahoitustarkastus sekä kuluttajansuojan kannalta myös kuluttaja-asiamies valvovat luottolaitoksen sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Rahoitustarkastus voi, jos se on asiakkaansuojan kannalta tarpeellista, kieltää luottolaitosta jatkamasta säännösten vastaista markkinointia tai sopimusehtojen käyttämistä.

Siviilioikeudellisia säännöksiä velaksiannosta sisältyy myös korkolakiin (633/82) ja kauppa-kaaren 9 lukuun sekä vekseli- ja shekkilakeihin (242/32 ja 244/32).

Vakuudet

Pantista ja takauksesta on säännöksiä vuoden 1734 kauppa-kaaren 10 luvussa. Luvun 1 — 7 § koskevat panttia ja 8 — 13 § takausta. Säännökset ovat pääosin tahdonvaltaisia. Luvun 1 § koskee irtaimen pantin antamista ja säännösten soveltamista kolmannen henkilön hallussa olevaan irtaimeen omaisuuteen, johon omistaja on jollekulle myöntänyt panttioikeuden. Pantin myymistä koskevat 2 §:n säännökset on uudistettu vuoden 1989 alusta voimaan tulleella lailla (687/88). Pantin omistajalle on saatavan erääntymisen jälkeen ilmoitettava myymisuhasta ja varattava vielä vähintään kuukauden pituinen aika saatavan maksamiselle. Jos pantiksi on annettu pantin omistajan asuntona käytettävän huoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, on maksuaikaa varattava vähintään kaksi kuukautta. Pantinhaltijan on 3 §:n mukaan säilytettävä ja hoidettava panttia hyvin ja 4 §:n nojalla korvattava huolimattomuudesta aiheutunut pantin vahinko. Luvun 6 §:ssä säädetään edelleen panttaamisesta ja 7 §:ssä pantinhaltijan vahingonkorvausvastuusta pantin myymistä koskevien säännösten laiminlyönnin perusteella.

Luvun 8 §:ssä säädetään niin sanotusta lailisesta takauksesta. Pykälän mukaan takaaja joutuu maksamaan velan, jos päävelallinen ei itse kykene sitä maksamaan. Takaaja on maksuvelvollinen myös, jos velallinen pillee tai on mennyt ulkomaille ja ”jos hänen tavaraansa ei löydetä”, siis toisin sanoen velallisella ei ole Suomessa omaisuutta, joka vastaisi velkojan saatavaa. Luvun 9 §:ssä säädetään omavelkaisuudesta takauksesta, jota nykyisin useimmiten

käytetään. Velkojalla on pykälän mukaan oikeus vaatia maksua ”kummalta tahtoo”, siis joko päävelalliselta tai takaajalta. Luvun 10 §:ssä on säännöksiä päävelallisen ja takaajan kuoleman vaikutuksesta. Luvun 11 §:n mukaan useiden takaajien vastuu on yhteisvastuuta, jollei vastuun jaosta ole erikseen sovittu. Lisäksi pykälässä säädetetään yhteistakaajien takautumisoikeudesta. Niin sanottua mieskohtaista takausta koskeva 12 § on nykyään käytännössä merkityksetön. Luvun 13 §:ssä kielletään vajaanvaltaista ryhtymistä takaajaksi.

Takauksesta säädetään lisäksi takausmiehen edesvastaus-velvollisuuden tarkemmasta määrittämisestä annetussa asetuksessa, jäljempänä takausasetus. Asetuksen 1 §:n mukaan velkojan on valvottava saamisensa päävelallisen konkurssissa, jotta hän säilyttäisi oikeutensa vaatia maksua takaajalta. Jos velkoja päästää jonkun yhteisvastuullisen takaajan vastuusta, vapautuvat muut takaajat 2 §:n mukaan vastaamasta tämän osuudesta ja heidän vastuunsa muuttuu pääluvun mukaiseksi. Laillinen takaus vanhentuu 3 §:n mukaan 12 kuukauden kuluttua siitä, kun päävelallisen varattomuus on pykälässä säädetyllä tavalla todettu. Omavelkainen takaus vanhentuu 4 §:n mukaan vuoden kuluttua velan erääntymisestä. Asetuksen 5 § koskee tapauksia, joissa takaajan omaisuus luovutetaan konkurssiin tai hänen velkojilleen annetaan julkinen haaste. Jos velkoja valvoo saatavansa laillisesti paikalletulopäivänä, hän ei menetä oikeuttaan takaajaa vastaan, vaikka laillisen takauksen vanhentumisaika olisi umpeutunut ennen paikalletulopäivää. Asetuksen 6 §:n mukaan velkojan on irtisanottava irtisanomisen varainen velka erikseen päävelalliselta ja takaajalta. Asetuksen 7 §:ssä säädetään takaajan oikeudesta irtisanoa päävelka.

Saatavan siirtäminen

Saatavat voidaan yleensä siirtää kolmannelle henkilölle ilman velallisen suostumusta. Siirron vaikutuksista on säännöksiä muun muassa velkakirjalaissa, vekselilaissa ja kuluttajansuojalain 7 luvussa.

Juokseville sitoumuksille eli haltija- ja määränneisvelkakirjoille sekä vekseleille on ominaista saamis-oikeuden kytkeytyminen itse asiakirjaan. Asiakirjan haltijalle on yleensä turvattu oikeus luottaa siihen, että hän saadessaan asiakirjan hallintaansa saa myös sen ilmentä-

män oikeuden. Velallisella on vain rajoitetut mahdollisuudet tehdä perussuhteen johdosta väitteitä vilpittömässä mielessä olevaa siirronsaajaa vastaan. Juoksevan velkakirjan siirronsaajan asemasta säädetään velkakirjalain 2 luvussa ja vekselin siirronsaajan asemasta vekselilain 2 luvussa.

Tavallisen velkakirjan siirto ei velkakirjalain 27 §:n mukaan tuota uudelle velkojalle velalliseen nähden parempaa oikeutta kuin luovuttajalla oli. Maksu, jonka velallinen luovutuksen jälkeen suorittaa luovuttajalle, on velkakirjalain 29 §:n mukaan pätevä, paitsi milloin velallinen tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, ettei luovuttaja enää ollut oikeutettu saamaan maksua.

Kuluttajalla on kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:n mukaan oikeus tehdä kaupan tai palveluksen rahoittanutta luotonantajaa kohtaan samat väitteet myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen johdosta kuin hänellä on itse myyjää tai palveluksen suorittajaa kohtaan. Jos esimerkiksi osamaksulla ostettu tavara on virheellinen, kuluttaja voi kieltäytyä maksamasta kauppahintaa rahoitusyhtiölle, jolle osamaksusopimus on siirretty, kunnes virhe on oikaistu. Jotta kuluttajan väitesuoja ei menettäisi merkitystään, on luvun 14 §:ssä kielletty ottamasta kulutusluottoon perustuvasta saatavasta kuluttajan vekseliä tai muuta juoksevaa sitoumusta.

Saatavan vanhentuminen

Yleissäännös saamis-oikeuden vanhentumisesta on määräajasta velkomisasiossa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetussa asetuksessa, jäljempänä vanhentumisasetus. Sen mukainen yleinen vanhentumisaika on kymmenen vuotta velvoitteen syntymisestä lukien. Erityisiä vanhentumissäännöksiä on lukuisissa eri laeissa, muun muassa velkakirjalaissa, takausasetuksessa, vahingonkorvaus- ja vakuutuslainsäädännössä sekä kuljetusoikeudellisissa säädöksissä. Vanhentumisajat ovat erityissäännöksissä yleensä selvästi yleistä vanhentumisaikaa lyhyempiä, tavallisimmin kahden tai kolmen vuoden pituisia.

Vanhentumisen alkamisajankohdat ovat erityissäännöksissä vaihtelevia. Vanhentumisaika voi alkaa kuluu sopimuksen tekemisestä, saatavan erääntymisestä tai muusta laissa määri-

tellystä tapahtumasta, esimerkiksi vahingon ilmenemisestä tai asiamiehen tilin tekemisestä.

Yleinen vanhentumisaika voidaan vanhentumisasetuksen 1 §:n mukaan keskeyttää vapaamuotoisesti vaatimalla velalliselta maksua tai muistuttamalla häntä siitä. Vanhentuminen keskeytyy asetuksen 2 §:n mukaan myös, kun velallinen tai joku muu hänen tietensä maksaa saatavaa tai sen korkoa tai kun velallinen muutoin tunnustaa saatavan olemassaolon. Erityiset vanhentumisajat voidaan yleensä keskeyttää vain perimällä saatavaa oikeusteitse.

Vanhentumisesta seuraa, ettei velkoja voi tehokkaasti käyttää oikeudellisia keinoja saatavansa perimiseksi. Vanhentumisasetuksen nojalla vanhentunut saatava voidaan kuitenkin asetuksen 5 §:n mukaan käyttää kuittaukseen, paitsi jos velallisen vastasaatava velkojalta oli vanhentunut jo silloin, kun saatava siirtyi hänelle tai kun hänen velkansa velkojalle syntyi. Vanhentumisasetuksen 6 §:n mukaan velkoja voi käyttää hallussaan olevan pantin arvon saatavansa suorittamiseen, vaikka saatava olisi vanhentunut.

1.2. Viranomaisohjeet

Pankkitarkastusvirasto, nykyinen rahoitustarkastus, on helmikuun 11 päivänä 1992 antanut ohjeen yksityisen henkilön ja pienyrityksen markkamääräisissä luotoissa käytettävien luottoasiakirjojen ehdoista (Dnro 3/115/92). Ohje sisältää viraston näkemyksen mainituille asiakirjoille asetettavista sisällöllisistä vähimmäisvaatimuksista sekä käytettävien ehtojen kohtuullisuudesta. Pankkien tuli saattaa ehtonsa ohjeen mukaisiksi vuoden 1993 loppuun mennessä.

Ohjeen vakuuksia käsittelevässä 2 osassa on muun muassa sitoumuksen tekemistä, vakuuksien realisointijärjestystä, yleisvakuutta ja pankin tiedonantovelvollisuutta koskevia periaatteita. Ohjeen mukaan takaajan ja pantin antajan on aina saatava pankilta veloituksetta jäljennös sitoumuksistaan sekä itse velkakirjasta. Vakuuden antajalla on pankkisalaisuuden estämättä oikeus saada tietoja niiden päävelkojen kehityksestä, jotka hänen sitoumuksensa kattaa. Päävelkasuhteessa tapahtuvien muutosten vaikutuksesta takauksen tai panttauksen laajuuteen ja vastuuseen on ohjeen mukaan määrättävä itse sitoumuksessa. Velkakirjassa on myös oltava ehto, jonka mukaan pankki on

velvollinen ilmoittamaan takaajalle ja pantin antajalle velallisen maksuhäiriöistä ja mahdollisista kyseiseen luottoon liittyvien muiden vakuuksien realisoinneista. Pankin on ennen takauksen tai pantin antamista kerrottava takaajalle ja pantin antajalle sitoumuksen oikeudellisesti merkityksestä ja sitoumuksen antajan tiedonsaantioikeudesta.

Ohjeen mukaan on lähtökohtaisesti aina käytettävä erityisvakuutta, jos vakuuden antaja on muu kuin velallinen itse. Jos yleisvakuutta poikkeuksellisesti käytetään, on määriteltävä vastuun yläraja sekä määräaika, jonka sitoumus on voimassa tai jota ennen syntyvien vastuiden vakuutena sitoumus on. Jos vakuuden antajan kanssa ei ole erikseen sovittu siitä, miten hänelle ilmoitetaan uuden velan myöntämisestä, on vakuussitoumuksen kattamasta kokonaisvastuusta ilmoitettava kirjallisesti kaksi kertaa vuodessa.

Velan ennenaikainen eräännyttäminen voi ohjeen mukaan perustua velallisen viivästykseen, velallisen tai takaajan konkurssiin, akordiin tai maksujen lakkauttamiseen, pantin realisointiin, pankille annettuihin harhaanjohtaviin tietoihin, vakuuden arvon alenemiseen taikka pankin vakavaraisuuden tai maksuvalmiuden turvaamiseen.

Eräännyttäminen maksuviivästyksen takia edellyttää olennaista sopimusrikkomusta. Eräännyttäminen on perusteltua esimerkiksi, jos viivästynyt määrä on vähintään viisi prosenttia alkuperäisestä pääomasta tai koko jäännöspääoma ja jos viivästys on kestänyt vähintään 30 päivää. Kun eräännyttäminen perustuu velallisen pankille antamiin harhaanjohtaviin tietoihin, edellytetään, että tiedot koskevat velallisen luottoriskin arvioimista ja ovat sen kannalta oleellisia ja että tiedot ovat vaikuttaneet tai ainakin ovat voineet vaikuttaa luoton myöntämispäätökseen. Käytettäessä vakuuden arvon alentumista eräännyttämisperusteena, on alenemisen oltava olennainen ja johdettava yleensä velallisen tai pantin antajan toimenpiteistä. Jos vakuuden arvon muutos johtuu sopijapuolista riippumattomista syistä, ei se yksin riitä irtisanomisperusteeksi. Lisäksi edellytetään, ettei luottoa ole hoidettu sopimuksen mukaisesti. Ohjeen mukaan on myös otettava huomioon velallisen mahdollisuudet antaa lisävakuum tai lyhentää velkaa vakuuden edellyttämään tasoon. Asuntolainoissa ei vakuudesta johtuvaa eräännyttämistä tulisi lainkaan käyttää, ellei velallinen tai pantin antaja itse ole

aiheuttanut arvonalennusta. Eräännyttäminen pankin vakavaraisuuden tai maksuvalmiuden turvaamiseksi voi tulla kysymykseen vain niin sanotuissa massairtisanomistilanteissa, kun vakavaraisuus tai maksuvalmius laskee alle laissa säädettyjen rajojen.

Kuluttaja-asiamies on tammikuussa 1993 neuvotellut Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistyksen kanssa järjestelyistä, joiden avulla pyritään turvaamaan kuluttajan asemaa luottojen siirtämisen yhteydessä erityisesti autojen osamaksukaupoissa. Neuvottelujen tuloksena rahoitusyhtiöt pyrkivät selkeyttämään ja lisäämään ostajalle osamaksusopimusten siirtoilmoituksessa annettavia tietoja. Tavoitteena on lisäksi, että osamaksulla myydyt autot rekisteröidään sen rahoitusyhtiön nimiin, jolle osamaksusopimus on siirretty.

1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lain-säädäntö

Ruotsi

Velkasuhteita koskeva Ruotsin lainsäädäntö on monin kohdin samansisältöinen kuin Suomessa. Ruotsin velkakirjalaki (lag om skuldebrev, 1936:81) ei yhteispohjoismaisen valmistelun johdosta merkittävästi eroa Suomen laista. Vuoden 1993 alusta voimaan tullut Ruotsin uusi kulutusluottolaki (konsumentkreditlag, 1992:830), joka pohjautuu osin EY:n kulutusluottodirektiiviin, vastaa niin ikään pääsisällöltään Suomen kuluttajansuojalain 7 lukua.

Takausta ja panttia koskevat perussäännökset sisältyvät Ruotsissa, kuten Suomessakin, edelleen vuoden 1734 kauppakaaren (handelsbalk) 10 lukuun. Säännökset ovat pääosin voimassa alkuperäisessä muodossaan. Takauksesta on täydentäviä säännöksiä kahdessa 1800-luvulla annetussa asetuksessa. Näistä toinen koskee takaajan oikeutta irtisanoa ja maksaa velka ja toinen velkojan velvollisuutta irtisanoa velka erikseen päävelalliselta ja takaa-jalta.

Saatavan siirtämiseen liittyvä kuluttajaostajan suoja on Ruotsissa tehokkaampi kuin Suomessa. Kulutusluottolain mukaan ostaja saa vedota kaupan rahoittanutta luotonantajaa kohtaan siihen, että hän on maksanut kauppahinnan myyjälle taikka tehnyt myyjän kanssa muun sopimuksen. Tällaista oikeutta ei kuitenkaan ole, jos ostaja tiesi, ettei myyjällä ollut

oikeutta ottaa vastaan maksua tai tehdä sopimusta, eikä myöskään jos ostaja tahallisesti taikka törkeästi huolimattomuudesta on lainminlyönyt hankkia näistä seikoista tiedon.

Saatavan vanhentumisesta säädetään vanhentumislaisissa (preskriptionslag 1981:130). Yleinen vanhentumisaika on kymmenen vuotta saatavan syntymisestä. Jos saatava koskee elinkeinonharjoittajan kuluttajalle tarjoamaa tavaraa, palvelusta tai muuta hyödykettä, on vanhentumisaika kolme vuotta. Kolmen vuoden vanhentumisaika ei kuitenkaan koske juoksevaan velkakirjaan perustuvaa saatavaa. Kuluttajan elinkeinonharjoittajalta olevaan saatavaan sovelletaan yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentuminen keskeytyy, kun velallinen tunnustaa saatavan tai kun velkoja kirjallisesti muistuttaa velallista saatavasta taikka ryhtyy perimään sitä oikeusteitse.

Luoton eräännyttämisestä eli irtisanomisesta on kulutusluottolaisissa erityissäännöksiä. Jos luotonantaja haluaa irtisanoa luoton kuluttajan maksuviivästyksen perusteella, on irtisanomisaika Ruotsin lain mukaan vähintään neljä viikkoa siitä, kun irtisanomisilmoitus on kirjattuna kirjeenä lähetetty tai irtisanominen on muulla tavalla annettu kuluttajalle. Irtisanominen raukeaa, jos kuluttaja maksaa viivästyneen määrän viivästyskorkoineen irtisanomisajan kuluessa. Tätä ei kuitenkaan sovelleta, jos kuluttaja jo aiemmin on välttynyt irtisanomiselta maksamalla viivästyneen määrän irtisanomisaikana.

Norja

Myös Norjassa on edelleen voimassa muiden pohjoismaiden lakeja vastaava velkakirjalaki (lov om gjeldsbrev, 17.2.1939 nr 1). Norjan luottokauppalakia (kredittkjøpslov 21.6.1985 nr 82) sovelletaan irtaimen esineen luottokauppaan, tililuottosopimuksiin, irtaimen vuokraan ja luotollisiin kuluttajapalveluksiin. Jos toisin ei ole erikseen säädetty, lakia sovelletaan muihin kuin kuluttajien tekemiin luottokauppihin. Lakia on äskettäin muutettu vastaamaan EY:n kulutusluottodirektiiviä.

Takausta koskeva sääntely on Norjassa hyvin niukkaa. Velkakirjalaissa on Suomen ja Ruotsin kauppakaaren 10 luvun 11 §:ää vastaava säännös useiden takaajien yhteisvastuusta ja yhteistakaajien takautumisoikeudesta. *Pantista* on sen sijaan säädetty varsin kattavasti pantti-

laissa (lov om pant, 8.2.1980 nr 2). Laissa on muun muassa säännöksiä kiinteän omaisuuden, irtaimen esineen, arvopapereiden ja saatavien panttaamisesta sekä lakisääteisestä panttioikeudesta. Yleispanttauksesta ei kuitenkaan ole säännöksiä. Pantin myymisestä säädetään pakotäytäntöönpanoa koskevassa laissa (tvangsfyllbyrdelselov, 13.12.1915 nr 7).

Saatavien vanhentumisesta annetun lain (lov om foreldelse av fordringer, 18.5.1979 nr 18) mukainen yleinen vanhentumisaika on Norjassa kolme vuotta. Pääsäännön mukaan vanhentuminen alkaa kulua päivästä, jona velkoja aikaisintaan voi vaatia suoritusta, siis normaalisti saatavan erääntymisestä. Vanhentuminen keskeytyy, kun velallinen nimenomaisesti tai menettelyllään tunnustaa velan. Velkoja voi keskeyttää vanhentumisen kääntymällä viranomaisen puoleen saatavan perimiseksi. Vapaa-uoitoinen maksuvaatimus ei siis riitä katkaisemaan vanhentumista.

Tanska

Tanskan velkakirjalaki (lov om gaeldsbreve 13.4.1938 nr 146, bekendtgørelse 23.9.1986 nr 669) on niin ikään muiden pohjoismaiden lakien kaltainen. EY:n kulutusluottodirektiiviin perustuva laki luottosopimuksista (lov om kreditaftaler, 13.6.1990 nr 398) koskee etupäässä luotonantoa elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle, mutta laissa on säännöksiä myös elinkeinonharjoittajien välisistä luottokaupoista.

Takauksen sääntely on Tanskassa yhtä niukkaa kuin Norjassa. Useiden takaaajien yhteisvastausta ja yhteistakaaajien takautumisoikeudesta säädetään velkakirjalaisissa. Säännös on sisällöltään sama kuin muissa pohjoismaissa. *Panttia* koskeva sääntely on myös vähäistä. Tanskan lain viidennen kirjan VII luvussa (Danske Lov, 5. Bog Cap VII) on säännöksiä, jotka koskevat lähinnä pantista huolehtimista, pantin vahingoittumisen vaikutuksia sekä etuoikeusjärjestystä. Yleispanttauksesta ei ole säännöksiä. Pantin myymisestä säädetään oikeudenkäymislaisissa (retsplejelov).

Saatavan vanhentumisesta säädetään yleisesti Tanskan lain viidennen kirjan XIV luvussa. Yleinen vanhentumisaika on 20 vuotta saatavan syntymisestä. Laissa eräiden saatavien vanhentumisesta (lov om foraldelse af visse fordringer, 22.12.1908 nr 274) on säädetty lyhyempi viiden vuoden vanhentumisaika, joka

koskee muun muassa irtaimen kaupan perustuvaa saatavaa. Viiden vuoden vanhentumisaika alkaa kulua saatavan erääntymisestä. Yleinen vanhentumisaika keskeytyy, kun velallinen tunnustaa velan tai kun velkoja muistuttaa häntä saatavasta. Velkojan vapaamuotoinen muistutus ei sen sijaan riitä katkaisemaan erityistä viiden vuoden vanhentumisaikaa, vaan velkojan on perittävä saatavaa oikeusteitse.

Euroopan unioni

Euroopan unionissa ei ole lainsäädäntöä, joka koskisi velaksiantoa yleisesti tai muita velkasuhteisiin liittyviä kysymyksiä, kuten vakuuksia tai vanhentumista. Eräitä kuluttajille tarjottavia luottoja on säännelty kulutusluottodirektiivissä sekä tämän direktiivin muuttamisesta annetussa direktiivissä (90/88/ETY). Direktiivissä on säännöksiä muun muassa todellisen vuosikoron ilmoittamisesta, luottosopimuksen muodosta ja sisällöstä, tavaran takaisinotosta ja tilityksestä, kuluttajan väiteoikeudesta siirronsaajaa kohtaan sekä luotonantajien valvonnasta, valitusasioiden käsittelystä ja kuluttajavalituksesta. Muutosdirektiivissä on täsmälliset säännökset todellisen vuosikoron laskemisesta.

Direktiivissä edellytetty sääntely on Suomessa toteutettu kuluttajansuojalain 7 lukuun tehdyillä muutoksilla. Muutokset tulivat voimaan vuoden 1994 alusta.

Yhdistyneet Kansakunnat

Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus vanhentumisajasta kansainvälisessä irtaimien esineiden kaupassa (14.6.1974, muutettu 11.4.1980) sisältää säännöksiä ostajan ja myyjän välisten saatavien vanhentumisajasta, vanhentumisen katkaisemisesta ja vanhentumisen vaikutuksista. Yleissopimuksen mukainen vanhentumisaika on pääsääntöisesti neljä vuotta saatavan syntymisestä. Yleissopimus ei koske kaikkea kaupankäyntiä, esimerkiksi kuluttajan-kauppa on rajattu sen soveltamisalan ulkopuolelle. Suomi ei ole ratifioinut yleissopimusta.

1.4. Nykytilan arviointi

Yleistä

Rahamarkkinoiden vapauduttua 1980-luvul-

la luottojen aktiivinen tarjonta kasvoi merkittävästi. Luottolaitokset ottivat käyttöön uusia markkinoinnin keinoja ja luoton myöntämistäpoja, joiden avulla oli mahdollista saada luottoa helposti ja nopeasti. Erilaiset tililuotot lisääntyivät samalla, kun elektronisten maksuvälineiden käyttö yleistyi. Luotonsaanti ilman vakuuksiakin oli vaivatonta. Sääntelyn purkamisen jälkeen pian seurannut taloudellinen taantuma ja erityisesti siihen liittyneet työttömyyden äkillinen ja voimakas kasvu, asunokaupan tyrehtyminen sekä asuntojen hintojen huomattava lasku ovat tehneet tyhjiksi lukuisten velallisten velanhoidosuunnitelmat. Velallisten maksuvaikeudet ovat johtaneet myös siihen, että takaajat ja omaisuuttaan toisen velasta pantiksi antaneet yhä useammin joutuvat maksuvelvollisiksi. Viime vuosina huomattavasti lisääntyneet konkurssit ovat myös monen kohdalla johtaneet vakuusvastuuseen, sillä varsinkin pienehköissä yrityksissä on ollut tavallista, että yrittäjän sukulaiset ovat taanneet yrityksen velkaa tai antaneet omaisuuttaan velan pantiksi.

Vaikea taloudellinen tilanne on tuonut esiin useita ongelmia, jotka ovat antaneet aiheen kehittää luottosuhteita koskevaa lainsäädäntöä.

Vakuudet

Takausten ja panttien osalta ovat ongelmat käytännössä usein liittyneet oikeiden ja riittävien tietojen puuttumiseen. Myös eduskunta on kiinnittänyt tähän kysymykseen huomiota. Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä (HE 183/1992 vp) eduskunta edellytti, että hallitus erikseen huolehtii takaajan aseman järjestämisestä nykyistä kohtuullisemmaksi velkojan tiedonantovelvollisuutta ja huolellisuusvelvoitetta lisäämällä.

Esimerkiksi pankkien vaatimat takaukset ovat nykyisin miltei poikkeuksetta omavelkaisia ja, jos takaajia on useita, yhteisvastuullisia. Näiden käsitteiden merkitys on etenkin yksityishenkilöille usein epäselvä. Vastuu on sen vuoksi saatettu mieltää olennaisesti suppeammaksi kuin se tosiasia on. Takaajalle on esimerkiksi voinut tulla yllätyksenä, että velka voidaan periä heti suoraan häneltä, vaikka velallisella olisi velan maksuun riittävää ulosmittauskelpoista omaisuutta. Kun takaajia on

useita, ovat he saattaneet uskoa olevansa vastuussa vain siitä osasta velkaa, joka takaajien lukumäärän mukaan jaettuna tulisi yhden takaajan osalle.

Takaaja tai ulkopuolinen pantin antaja on usein velallisen läheinen. Sukulais- tai ystävyys-suhteeseen liittyvien tunnesiteiden takia vakuuden antajan on vaikea ryhtyä oma-aloitteisesti selvittämään velalliselta tämän taloudellista tilannetta. Yksityishenkilöillä ei juuri ole muitakaan keinoja velallisen maksukykyyn selvittämiseksi. Kuitenkin vakuuden antajalla on samanlainen tarve kuin luotonantajalla saada maksukykytietoja takaukseen tai panttaukseen liittyvän riskin arvioimiseksi.

Takausta tai panttia voidaan käyttää vakuutena myös siten, ettei vastuita yksilöidä, vaan vakuus kattaa velallisen kaikki, myös myöhemmin syntyvät sitoumukset velkojalle (yleisvakuus). Yleisvakuussitoumus voi olla paitsi vastuumäärältään myös voimassaolojaltaan rajoittamaton. Epäkohtia on ilmennyt myös yleisvakuuksien käytössä. Pankit ovat esimerkiksi käyttäneet vakiomuotoisia yleispanttauslausekkeitä yksittäisten luottojen myöntämisen yhteydessä selvittämättä sitoumuksen merkitystä ja panttivastuun laajuutta ulkopuoliselle pantin antajalle. Sitoumuksen todellinen sisältö on voinut selvitä pantin antajalle vasta siinä vaiheessa, kun alkuperäinen luotto on maksettu, mutta pankki kieltäytyy palauttamasta panttia vedoten velalliselle myönnettyyn uuteen luottoon.

Yleistakauksessa takaaja vastaa koko ulosmittauskelpoisella varallisuudellaan veloista, joiden määrää hän ei ennalta tiedä ja joiden syntyy hän ei voi vaikuttaa. Vaikka takaaja olisikin selvillä sitoumuksensa merkityksestä, voi täysin rajoittamaton vastuu toisen henkilön veloista muodostua hänelle kohtuuttoman ankaraksi.

Yleisvakuudelle on ominaista, että vakuusvastuuta voidaan lisätä ilman takaajan tai pantin antajan myötävaikutusta. Vaikka vastuu olisi kokonaisuudeltaan ja kestoajaltaan rajoitettu, voi uuden velan myöntäminen ilman vakuuden antajan suostumusta johtaa olosuhteiden muuttumisen takia hänen kannaltaan kohtuuttomaan tulokseen. Kohtuullisena ei voida pitää esimerkiksi sitä, että puolison velan taannut henkilö olisi avioeron jälkeenkin suostumuksetaan vastuussa entiselle puolisolle myönnettyistä uusista veloista.

Kuluttajavalituslautakunta käsittelee myös

luottosopimuksista johtuvia erimielisyyksiä, jos kysymyksessä on luonnolliselle henkilölle yksityiseen tarkoitukseen myönnetty luotto. Vakuussitoumuksia koskevat asiat eivät sen sijaan kuulu lautakunnan toimivaltaan. Tämä on katsottu epäkohdaksi muun muassa sen takia, että luottosopimus ja velan vakuutta koskeva sitoumus liittyvät yhteen. Ei ole perusteltua, että lautakunta esimerkiksi voisi arvioida luottosopimuksen ehdon kohtuullisuuden päävelalliseen nähden ja tämän pyynnöstä, mutta ei voi käsitellä samaa kysymystä takaajaan nähden, vaikka takaaja olisi joutunut velan maksamaan.

Saatavan siirtäminen

Kun ostajan saama luotto perustuu myyjän ja ulkopuolisen rahoittajan väliseen asianomaisen myyjän myyntitoiminnan rahoittamista koskevaan järjestelyyn, on ostajan asema myyjän suoritusvirheen johdosta kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:n mukaan samanlainen siitä riippumatta, kuka rahoitusjärjestelyn osapuolista muodollisesti on velkojana.

Sääntely on käytännössä osoittautunut riittämättömäksi turvaamaan ostajaa myyjän sellaisen virheellisen menettelyn johdosta, joka ei suoraan liity kauppasopimukseen, vaan on myyjän ja rahoittajan välisen rahoitussopimuksen ehtojen vastainen.

Ongelmia on ilmennyt erityisesti moottori-ajoneuvojen osamaksukaupoissa, joissa myyjä pidättää ajoneuvon omistusoikeuden itsellään, kunnes kauppahinta on maksettu. Vaikka osamaksusopimus on siirretty rahoitusyhtiölle, ei omistusoikeutta kaupan kohteeseen ole ollut tapana siirtää, vaan se on säilynyt myyjällä. Kun sopimuksen siirrosta on ilmoitettu ostajalle, tätä on kehoitettu suorittamaan maksuerät rahoitusyhtiölle. Siirtoilmoituksissa ei yleensä ole mainittu siirron muista vaikutuksista alkuperäiseen sopimussuhteeseen.

Rahoitussopimuksissa voidaan sopia erilaisista järjestelyistä sen varalta, että ostaja laininlyö maksuvelvollisuutensa. Rahoitusyhtiö on esimerkiksi saattanut pidättää itsellään yksinomaisen oikeuden tavaran takaisinottoon, mutta on voitu sopia myös siitä, että nimenomaa myyjä huolehtii takaisinotosta ja tilityksen toimittamisesta. Jos myyjä vastoin rahoitussopimusta ryhtyy takaisinottoon, ei ostajalla ole yleensä syytä epäillä, ettei rekisteriotteeseen

ajoneuvon omistajaksi merkityllä myyjällä olekaan takaisinotto-oikeutta. Jos myyjä ei asianmukaisesti tilitä suoritusta rahoitusyhtiölle, syntyy kysymys, voiko rahoittaja vaatia kauppahinnan edelleen ostajalta, vaikka kauppa on takaisinoton seurauksena purettu ja ajoneuvo luovutettu myyjälle.

Samanlainen ongelma voi syntyä, jos osamaksukauppa muutoin puretaan myyjän ja ostajan välisin sopimuksin. Maksuvaikeuksiin joutuneet ostajat tarjoutuvat usein palauttamaan ajoneuvon vapaaehtoisesti myyjälle. Hyvin tavallinen ja käytännössä rahoittajien sallima menettely on myös ajoneuvojen vaihto osamaksusopimuksen voimassaoloaikana siten, että osittain maksamatonta ajoneuvoa käytetään vaihtoesineenä ja myyjäliike sitoutuu lunastamaan ostajan loppuvelan rahoitusyhtiöltä.

Oikeuskäytännössä, esimerkiksi korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 1992:72) on katsottu, ettei myyjän ja ostajan välinen sopimuksen purku vapauttanut ostajaa maksamasta kauppahintaa siirronsaajalle (rahoitusyhtiölle), koska ostajalle oli ilmoitettu siirrosta sekä siitä, että maksut ovat päteviä vain siirronsaajalle suoritettuna. Korkein oikeus perusti ratkaisunsa velkakirjalain 29 §:ään. Sen mukaan maksu, jonka velallinen tavallisen velkakirjan luovutuksen jälkeen suorittaa luovuttajalle, on pätevä, paitsi milloin velallinen tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, ettei luovuttaja enää ollut oikeutettu saamaan maksua.

Mainitun velkakirjalain säännöksen soveltaminen rahoitusjärjestelyissä voi johtaa kohtuuttomuuteen. Kuluttaja ei tiedä rahoitussopimuksen ehtoja eikä hän välttämättä osaa siirtoilmoituksesta päätellä, ettei osamaksusopimukseen merkitty myyjän takaisinotto-oikeus enää ole voimassa. Myyjäliikkeeseen perustellusti luottava kuluttajaosapuoli saa kantaakseen riskin siitä, ettei myyjä noudata rahoitussopimusta.

Saatavan vanhentuminen

Kuluttajasopimukseen perustuvien saatavien vanhentumiseen sovelletaan yleensä yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Näin pitkästä vanhentumisajasta syntyy helposti ongelmia, jos passiivisena pysytellyt elinkeinonharjoittaja ryhtyy vasta vuosien kuluttua velkomaan saatavaansa. Jos sopimusasiakirjat eivät ole tallessa tai jos sopimus on ollut suulli-

nen, kuluttajan on hyvin vaikea selvittää, ovatko esimerkiksi laskutusperusteet ja veloitetut määrät sopimuksen mukaisia. Perinnän aiheellisuudestakin voi syntyä epä tietoisuutta. Kuluttajilla ei normaalisti ole tarvetta eikä aina mahdollisuuttakaan säilyttää maksutositteita varmuuden vuoksi kymmenen vuotta. Ilman tositetta on kuitenkin vaikea kiistää velkomusta, joka perustuu saatuun suoritukseen, vaikka lasku olisikin vuosia aikaisemmin asianmukaisesti maksettu.

Elinkeinotoiminnassa voidaan edellyttää kohtuullista ripeyttä saatavien perinnässä. Nykyistä merkittävästikin lyhyemmästä vanhentumisajasta ei voida katsoa aiheutuvan haittaa sellaisille elinkeinonharjoittajille, jotka hoitavat liiketoimintansa tyydyttävästi.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Esityksen tavoitteena on parantaa tiedoillaan ja taloudelliselta asemaltaan heikomman osapuolen asemaa luottosuhteissa. Tavoitteena on myös lisätä mahdollisuuksia saada luottosuhteesta johtuvaan riita-asiaan ratkaisu tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä.

2.2. Vakuudet

Edellä alajakson 1.4. kohdassa vakuudet esitetyistä syistä ehdotetaan uusia takaajan ja pantin antajan asemaa parantavia säännöksiä. Ehdotettu sääntely olisi takauksen tai pantin antaneen luonnollisen henkilön hyväksi pakottava. Oikeushenkilöihin säännöksiä sovellettaisiin tahdonvaltaisina. Oikeushenkilöiden ei ole katsottu tarvitsevan pakottavuuden tarjoamaa suojaa, koska niiden antamat vakuudet liittyvät tavallisesti kyseisen yhteisön tai säätiön varsinaiseen toimintaan.

Esityksessä ehdotetaan luotonantajan tiedonantovelvollisuutta lisättäväksi. Ennen takaus- tai panttaussitoumuksen antamista luotonantajan olisi selvitettävä takaajalle tai pantin antajalle sitoumuksen sisältö ja oikeudellinen merkitys. Tällä pyritään varmistamaan se, että takaaja ja pantin antaja saisivat ajoissa oikean käsityksen sekä vastuunsa laajuudesta että sen syntymisen edellytyksistä. Esimerkiksi pankit

käyttävät yleensä etukäteen laatimiaan vakio- muotoisia sitoumuslomakkeita. Allekirjoitustilaisuudessa ei aina ole riittävästi aikaa perehtyä lomaketekstiin, ja tekstin ymmärtäminen voi olla vaikeaa, koska vakuuksiin liittyvät oikeudelliset käsitteet ovat monille entuudestaan tuntemattomia. Tiedonantovelvollisuutta lisäämällä voidaan välttää väärinkäsityksistä johtuvien vakuuden antajalle odottamattomien ja kohtuuttomien tilanteiden syntyminen.

Luotonantajan olisi esityksen mukaan annettava lisäksi tietoja luotonhakijan maksukykyyn liittyvistä seikoista. Myös nämä tiedot olisi annettava ennen sitoumuksen tekemistä, koska niillä voi olla vaikutusta takaajan tai toisen velasta pantin antavan henkilön päätöksentekoon.

Esityksessä edellytetään, että maksukykytietojen antamisesta ilmoitetaan etukäteen luotonhakijalle. Jos hakija ei halua tietoja annettavan, hän voisi estää sen peruuttamalla luottohakemuksen tai hankkimalla muun vakuuden.

Jos tiedonantovelvollisuus laiminlyödään ja tällä voidaan olettaa olleen merkitystä takaus- tai panttaussitoumuksen antamiseen, voidaan sitoumusta ehdotuksen mukaan sovitella. Sovittelun lähtökohtana olisi sen arviointi, olisiko sitoumus oikeat tiedot tuntien annettu tai minkälaisin ehdoin ja edellytyksin se olisi annettu.

Esityksessä ehdotetaan myös yleisvakuuksista uusia säännöksiä, joilla pyritään ehkäisemään niiden käytössä ilmenneitä epäkohtia. Säännökset eivät koskisi velallisen itsensä antamaa yleispanttia. Sääntelyllä tavoiteltu suoja ei ole velalliselle tarpeen, koska panttivastuu ei voi hänen tahtomattaan ja tietämättään kasvaa.

Yleistakaussitoumuksessa ja muun kuin velallisen itsensä antamassa yleispanttaussitoumuksessa olisi ehdotuksen mukaan määrättävä vastuun rahamääräinen yläraja ja sitoumuksen voimassaoloaika. Säännöksen vastaiset rajoittamattomat yleisvakuussitoumukset olisivat mitättömiä, jos takaaja tai pantin antaja on luonnollinen henkilö. Oikeushenkilö voisi edelleen sitoutua myös rajoittamattomaan vastuuseen.

Yleisvakuuden antajalla olisi ehdotuksen mukaan myös oikeus evätä vastuulleen tulevien uusien luottojen myöntäminen, jos vastuun lisääminen olisi olosuhteiden muuttumisen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Jotta yleisvakuuden antaja saisi sitoumuksen

voimassaoloaikana asianmukaisesti tietoja vastuunsa mahdollisista muutoksista, ehdotetaan luotonantajalle myös tätä koskevaa tiedonantovelvollisuutta. Ehdotuksen mukaan osapuolet voivat sopia siitä, että uuden luoton myöntämisestä ilmoitetaan aina erikseen vakuudenantajalle. Jos tällaisesta menettelystä ei ole sovittu, luotonantajan olisi kuuden kuukauden väliajoin ilmoitettava kirjallisesti vastuun kokonaismäärä.

2.3. Saatavan siirtäminen

Edellä alajakson 1.4 kohdassa saatavan siirtäminen esitetyistä syistä ehdotetaan kuluttajansuojalain 7 luvun täydentämistä siten, että kuluttajan asema olisi nykyistä turvempi siirrettäessä kauppahintasaatava luottokaupan rahoittajalle. Ehdotuksessa on pyritty ottamaan huomioon rahoitus sopimusten monimuotoisuus, vallitseva käytäntö sekä luvun 13 §:ssä jo ilmaistu periaate myyjän ja rahoittajan samastamisesta suhteessa kuluttajaan tietyissä sopimusrikkomustilanteissa.

Ehdotetun säännöksen mukaan kuluttaja voisi vedota myös luotonantajaa kohtaan myyjän tekemään tavaran takaisinottoon ja tilitykseen tai myyjän kanssa muuten sovittuun kaupan purkuun, jollei kuluttajalle ole asianmukaisesti ilmoitettu myyjän määräysvallan rajoituksista. Jos luotonantaja haluaa varmistaa siirrettyjen oikeuksien toteutumisen, hänen olisi huolehdittava siitä, että siirron vaikutukset kerrotaan ajoissa ja selkeällä tavalla myös kuluttajalle. Jos kaupan kohteena on esimerkiksi auto, moottoripyörä tai vene, joka on merkittävä viranomaisen pitämään rekisteriin, luotonantajan olisi lisäksi huolehdittava ajoneuvon rekisteröimisestä omiin nimiinsä. Kuluttaja saisi siten luottaa siihen, että esimerkiksi autorekisteriin omistajaksi merkityllä myyjällä on siirrosta huolimatta alkuperäisen sopimuksen mukainen oikeus takaisinottoon sekä oikeus sopia ostajan kanssa auton palauttamisesta ja kaupan purkamisesta.

Ehdotusten tarkoituksena on suojata kuluttajaostajan vilpittömyyttä. Siirron oikeusvaikutukset muutoinkin tiennyt kuluttaja ei voisi vedota myyjän menettelyyn, vaikka rahoittaja olisi laiminlyönyt säännöksessä edellytetyt toimenpiteet. Todistustaakka siitä, mitä kuluttaja tosiasiaa tiesi, olisi ehdotuksen mukaan luotonantajalla.

2.4. Saatavan vanhentuminen

Jotta kuluttajan kannalta kohtuuttomasti viivästyneiltä ja samalla usein epäselviltä velkomisilta vältyttäisiin, ehdotetaan esityksessä elinkeinonharjoittajien kuluttajilta oleville saataville erityinen kolmen vuoden vanhentumisaika. Aika on arvioitu elinkeinonharjoittajan kannalta riittäväksi, sillä kolme vuotta lyhyempiäkin vanhentumisaikoja on voimassa useiden saatavien osalta.

Vanhentuminen voitaisiin ehdotuksen mukaan katkaista samoin kuin yleinen kymmenen vuoden vanhentumisaika myös vapaamuotoisella maksumuistutuksella tai -kehotuksella. Vanhentumisen keskeyttämisestä alkaisi kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika, joka voitaisiin vastaavasti keskeyttää vapaamuotoisesti.

Ehdotettu vanhentumisaika koskisi luottojen ohella myös muihin kulutushyödykesopimuksiin perustuvia elinkeinonharjoittajan saatavia. Tämän vuoksi säännös ehdotetaan sijoitettavaksi kuluttajansuojalain 11 lukuun. Ehdotus ei kuitenkaan koskisi sellaisia saatavia, joiden vanhentumiseen sovelletaan muualla lainsäädännössä olevia erityisiä vanhentumissäännöksiä.

2.5. Kuluttajan sopimusrikkomuksen seuraamukset

Esityksessä ehdotetaan kuluttajansuojalain 7 luvun 16 §:ään lisäyksiä, jotta se nykyistä paremmin soveltuisi myös luottolaitosten myöntämiin luottoihin.

Ehdotuksen mukaan luotonantaja voisi eräännyttää luoton tai saattaa muun erityisen seuraamuksen voimaan kuluttajan muunkin sopimusrikkomuksen kuin maksuviivästyksen perusteella. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että sopimusrikkomus on olennainen. Etenkin pankkilainan irtisanominen on kuluttajalle hyvin ankara seuraamus. Ei ole kohtuullista, että se voisi tapahtua vähäisenkin sopimusrikkomuksen perusteella.

Eräännyttämisen perusteena voisi esimerkiksi olla kuluttajan toimenpiteistä johtuva lainan vakuuden arvon huomattava vähentyminen. Vakuudet ovat pankkilainoissa yleensä luottosopimuksen keskeinen osa, ja vakuuden mer-

kittävä huonontuminen voi luotonantajan kannalta olla vakavampi tapahtuma kuin maksuviivästys.

Luoton eräännyttäminen voidaan nykyisin saattaa voimaan heti, kun siitä ilmoitetaan velalliselle. Tätä ei voida pitää kuluttajan kannalta kohtuullisena, vaan hänelle tulisi varata järjestelyaika, jonka kuluessa hän voisi sopimusrikkomuksen oikaisemalla vielä välttää vakavammat seuraamukset. Ehdotuksen mukaan eräänntyminen saisi yleensä tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon kuluttua siitä, kun eräänntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty kuluttajalle. Lyhyempi vähintään kahden viikon aika olisi sallittu silloin, kun kuluttajalle on jo aikaisemmin huomautettu maksun viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta. Eräänntyminen raukeaisi, jos kuluttaja maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen edellä tarkoitetun ajan kuluessa.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia julkistalouteen. Luotonantajille ehdotettu tiedonantovelvollisuus voi aiheuttaa tarpeen lisätä luottolaitosten henkilökunnan kouluttamista ja muuttaa luotonantoon liittyneitä menettelytapoja. Luotonantajien käytössä olevia sitoumus- ja ilmoituslomakkeita voidaan myös joutua uusimaan. Koska ehdotukset monin kohdin vastaavat jo aiemmin annettuja hallinnollisia ohjeita, jäänevät muutostarpeet ja siitä johtuvat kustannukset kuitenkin vähäisiksi.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kuluttajavalituslautakunnan toimivallan laajentaminen ei edellytä muutoksia lautakunnan nykyiseen jaostojakoon tai jäsenistön kokoonpanoon. Lautakuntaan on 20 päivänä tammikuuta 1994 perustettu uusi jaosto, jonka jäseniä määrättäessä on otettu huomioon pankki- ja rahoitusalan asiantuntemus. Myös vakuus- sitoumuksia koskevat asiat soveltuisivat tämän jaoston käsiteltäviksi. Lautakuntakäsittelyyn saatettavien vakuusasioiden määrän ei arvioida nousevan niin suureksi, että sillä olisi olennaisia vaikutusta lautakunnalle saapuvien valitus-

ten kokonaismäärään. Uudistus on näin ollen toteutettavissa ilman, että kuluttajavalituslautakunnan henkilökuntaa tarvitsisi tästä syystä lisätä.

4. Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti huhtikuun 3 päivänä 1991 toimikunnan, jonka tuli selvittää Euroopan yhdentymiskehityksen vaatimat muutokset kulutusluottoja koskevaan lainsäädäntöön ja alemmanasteisiin säännöksiin sekä selvittää kulutusluottoja koskevan lainsäädännön muut muutostarpeet. Toimikunta valmisteli kaksi osamietintöä ja loppumietinnön (komiteamietintö 1993:7).

Toimikunnan ensimmäinen osamietintö, joka sisälsi ehdotukset Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen edellyttämistä lainmuutoksista, valmistui marraskuussa 1991. Mietintöön pohjautuvat laki kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta (85/93) ja laki osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta (86/93) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Kuittausta koskeva toimikunnan toinen osamietintö valmistui syyskuussa 1992. Siihen pohjautuvat laki talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta (866/93) ja laki osuuskuntalain muuttamisesta (867/93) tulivat voimaan 1 päivänä marraskuuta 1993.

Toimikunnan loppumietintö valmistui maaliskuussa 1993. Loppumietinnössään toimikunta ehdotti uusia säännöksiä luottojen markkinoinnista, luotonantajan yleisistä velvollisuuksista, luottoehtosyrjinnästä, kuluttajan oikeudesta peruuttaa luottosopimus, kuluttajan asemasta suhteessa luottokaupan rahoittajaan, maksuajankohdan määräytymisestä, luoton eräännyttämisen edellytyksistä ja perimistoinnista. Tilinhaltijan vastuulle luotto- tai pankkikortin oikeudettomasta käytöstä ehdotettiin ylärajaa. Takaajan ja pantin antajan asemaa ehdotettiin parannettavaksi lisäämällä luotonantajan tiedonantovelvollisuutta ja kieltämällä sellaisten yleisvakuuksien käyttäminen, joissa ei ole vastuun ylärajaa ja sitoumuksen voimassaoloaikaa. Kuluttajasaatavien vanhentumisaika ehdotettiin lyhennettäväksi kolmeen vuoteen. Lisäksi mietinnössä ehdotettiin lainsäädännön muuttamista siten, että olisi mahdollista pitää tiedoiltaan nykyistä laajempia luottotietorekistereitä.

Mietinnöstä pyydettiin lausunnot niiltä vi-

ranomaisilta sekä elinkeinoelämän ja kuluttajien järjestöiltä, joiden toimialaan ehdotukset liittyivät. Yhteensä 35 tahoja antoi lausunnon, ja lausunnoista on oikeusministeriössä tehty tiivistelmä. Mietintö kokonaisuudessaan ei saavuttanut selkeää kannatusta, vaan lausunnonantajien kannanotot vaihtelivat ehdotuksittain. Osaa ehdotuksista kannatettiin hyvin laajasti. Näitä ovat takaajan ja pantin antajan aseman parantaminen, kuluttajan oikeudet suhteessa luottokaupan rahoittajaan, osa luoton eräännyttämisestä koskevista ehdotuksista, kuluttajasaatavan vanhentumisajan lyhentäminen sekä perimistöiminnan säänteleminen. Suhtaaminen luottoehtosyrjintää, luoton peruuttamista ja pankki- tai luottokorttivastuun ylärajaa koskeviin ehdotuksiin oli sen sijaan yleisesti kielteistä tai varauksellista. Muita ehdotuksia sekä puollettiin että vastustettiin. Ristiriitaisimmin suhtauduttiin luottotietorekistereiden laajentamiseen: puoltavien ja vastustavien kannanottojen määrä oli lähes sama.

Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä oikeusministeriössä. Jatkovalmistelu rajoitettiin tässä vaiheessa niihin toimikunnan ehdotuksiin, joita lausunnoissa kannatettiin yle-

sesti ja joiden toteuttamista pidettiin kiireellisenä. Esitystä valmisteltaessa on pyritty ottamaan huomioon lausunnoissa esitetyt ehdotusten yksityiskohtia koskevat huomautukset.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Oikeusministeriössä valmistellaan ehdotusta asuntokauppaa koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotukseen liittyy myös kuluttajavalituslautakunnan toimivallan laajentaminen asuntokauppariitoihin. Hallituksen esitys voitaneen antaa eduskunnalle lähiaikoina. Tämän vuoksi on mahdollista, että asuntokauppaa koskevaan esitykseen sisältyvä ehdotus kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta on eduskuntakäsittelyssä samanaikaisesti kuin tähän esitykseen sisältyvä ehdotus kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Mikäli edellä mainituista lakiehdotuksista tähän esitykseen sisältyvä hyväksytään myöhemmin kuin asuntokauppaa koskevaan esitykseen sisältyvä, on tässä esityksessä ehdotettua lain 1 §:n sanamuotoa muutettava.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kauppakaari

10 luku. Pantista ja takauksesta

14 §. Pykälän 1 momentissa asetetaan luotonantajalle velvollisuus antaa takaajalle ja pantin antajalle tietoja seikoista, jotka voivat vaikuttaa takauksen tai pantin antamiseen. Tiedot on tämän takia annettava jo ennen takaus- tai panttaussitoumuksen tekemistä.

Luotonantajan on ensinnäkin selvitettävä takaajalle tai pantin antajalle sitoumuksen sisältö ja oikeudellinen merkitys. Tiedonantovelvollisuus liittyy tältä osin kaikkiin vakuussitoumuksiin. Panttaussitoumuksen sisältö ja oikeudellinen merkitys on siten selvitettävä myös velallislle, joka antaa omaisuuttaan velan pantiksi. Pantin antajalle on muun muassa kerrottava, millä edellytyksillä luotonantaja voi ryhtyä

toimenpiteisiin pantin myymiseksi. Jos takaus on omavelkainen, kuten käytännössä useimmiten on asian laita, takaajalle on tehtävä selväksi, että häneltä voidaan vaatia maksu heti velan eräännyttyä. Vastaavasti on laillisen takauksen antajalle selvitettävä maksuvelvollisuuden syntymisen edellytykset. Sekä takaajalle että pantin antajalle on myös selvitettävä heidän takautumisoikeutensa päävelallista kohtaan. Jos useat henkilöt ovat antaneet takauksen tai pantin, luotonantajan on lisäksi annettava tietoja siitä, miten heidän keskinäinen vastuunsa määräytyy.

Jos sitoumuksessa ei määrätä sen kattamia vastuita (yleisvakuus), luotonantajan on erityisesti huolehdittava siitä, että sitoumuksen merkitys ja vastuun laajuus selvitetään takaajalle tai pantin antajalle.

Lisäksi luotonantajan on kerrottava sellaisista luotonhakijan maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan arvioida olevan merkitys-

tä takaajalle tai pantin antajalle. Merkityksellisiä ovat esimerkiksi tiedot hakijan tulojen määrästä ja säännöllisyydestä sekä mahdollisista maksuhäiriöistä ja hakijalle aikaisemmin myönnettyistä maksamattomista luotoista. Ennen kuin luotonhakijan maksukykyä koskevia tietoja annetaan, luotonantajan on säännöksen mukaan ilmoitettava asiasta hakijalle. Jos luotonhakija ei halua tietoja annettavan, hän voi estää sen peruuttamalla luottihakemuksen tai hankkimalla muun vakuuden.

Jos luotonantaja laiminlyö antaa tietoja 1 momentissa säädetyllä tavalla, voi laiminlyönti pykälän 2 momentin mukaan johtaa vakuussitoumuksen sovitteluun. Sovittelu tulee kysymykseen, jos luotonantajan laiminlyönnin voidaan olettaa vaikuttaneen sitoumuksen antamiseen. Jos takaaja tai pantin antaja itsekkin on perillä niistä seikoista, joista luotonantajan olisi pitänyt kertoa, ei luotonantajan laiminlyönnillä ole ollut vaikutusta hänen ratkaisuihinsa, eikä sitoumusta voida tällä perusteella sovitella.

Sovittelussa on otettava huomioon, millä tavoin laiminlyönnin voidaan katsoa vaikuttaneen sitoumuksen antaneen päätöksentekoon. Jos useille takaajille ei esimerkiksi ollut kerrottu vastuun olevan yhteisvastuuta, sitoumusta voidaan sovitella siten, että vastuu jakautuu pääluvun mukaisessa suhteessa. Jos yleisvakuuden merkitystä ei ollut selvitetty, vastuu voidaan rajoittaa koskemaan vain takaajan tai pantin antajan tiedossa ollutta velkaa. Myös sitoumuksen rahamääräisen vastuun ylärajaa voidaan alentaa. Takaaja tai pantin antaja voidaan vapauttaa sitoumuksesta kokonaan, jos on ilmeistä, ettei hän asianmukaiset tiedot saatuaan olisi lainkaan antanut sitoumusta.

Pykälän 3 momentissa säädetään luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta luottoaikana. Takaajalle ja toisen velasta pantin antaneelle henkilölle on momentin mukaan ilmoitettava päivelallisen maksuviivästyksestä. Takaus- tai panttivastuu voi annetun sitoumuksen perusteella kattaa myös velan koron ja viivästyskoron. Tieto velallisen viivästyksestä on muun muassa tästä syystä vakuuden antaneelle tärkeä. Maksamalla viivästyneen määrän hän voi estää korkojen kertymisen ja vastuunsa lisääntymisen.

Säännöksen mukaan luotonantaja voi jättää ilmoittamatta lyhytaikaisesta, alle kuukauden kestäneestä viivästyksestä ilman, että siitä koituisi hänelle haitallisia seuraamuksia. Jos sen

sijaan kuukauden kestäneestä viivästyksestä ei ole ilmoitettu, luotonantaja menettää oikeutensa vaatia takaus- tai panttaussitoumuksen perusteella korkoa, viivästyskorkoa tai muuta vastaavaa aikaa sidottua hyvitystä viivästyneelle luoton määrälle. Tällaisia viivästysseuraamuksia luotonantaja voi momentin mukaan vaatia vakuudesta vasta siitä päivästä lukien, jolloin velallisen viivästystä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty vakuuden antajalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen luotonhakijan maksukykyyn liittyvät tiedot ja 3 momentissa tarkoitettujen maksulaiminlyöntejä koskevat tiedot kuuluvat normaalisti luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetyin luottolaitoksen salassapitovelvollisuuden tai henkilörekisterilain (471/87) säädetyin henkilöluottotietojen luovuttamisrajoitusten piiriin. Pykälän 4 momentissa on tämän vuoksi säännös, jonka mukaan pykälässä tarkoitettujen tietojen antaminen takaajalle ja pantin antajalle sen estämättä, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 94 §:ssä ja henkilörekisterilain 18 §:n 3 momentissa säädetään.

Pykälän säännökset ovat 5 momentin mukaan sitoumuksen antaneen luonnollisen henkilön hyväksi pakottavia. Pykälässä säädettyä luotonantajan tiedonantovelvollisuutta ei näin ollen voi sopimuksin syrjäyttää eikä velvollisuuden laiminlyönnin seuraamuksia lieventää silloin, kun takauksen tai pantin antaa luonnollinen henkilö. Oikeushenkilön antaessa vakuussitoumuksen säännöksiä sen sijaan sovelletaan vain, jos osapuolet eivät ole keskenään sopineet toisin.

15 §. Yleisvakuudella tarkoitetaan pykälän 1 momenttiin sisältyvän määritelmän mukaan sellaista takaus- tai panttaussitoumusta, jossa ei ole yksilöity sitoumuksen kattamia velallisen vastuuta. Pykälän säännöksiä sovelletaan yleispanttaukseen vain, kun kysymyksessä on jonkun muun kuin velallisen itsensä antama pantti.

Jos yleisvakuutta käytetään, on sitoumuksen täytettävä momentissa asetetut sisällölliset vaatimukset. Sitoumuksessa on oltava vastuun rahamääräinen yläraja ja sitoumuksen voimassaoloaika. Yleisvakuus kattaa näin ollen sitoumuksen merkittyyden ylärajaan saakka ne velallisen vastuut velkojalle, jotka erääntyvät vakuussitoumuksen voimassaoloaikana.

Jos luonnollisen henkilön antamaan sitoumukseseen on momentin vastaisesti jätetty merkitsemättä vastuun yläraja ja sitoumuksen

voimassaoloaika, on tällainen sitoumus momentin toisen virkkeen mukaan mitätön. Tämä merkitsee, ettei takaajalle tai pantin antajalle synny sitoumuksen perusteella vastuuta. Oikeushenkilö voi sen sijaan sitoutua myös rajoittamattomaan vakuusvastuuseen. Varallisuusoi-keudellisista oikeustoimista annetun lain 36 §:n yleinen kohtuullistamissäännös antaa tarvittaessa mahdollisuuden sovittelalla tällaista sitoumusta, jos se on kohtuuton.

Yleisvakuuden antamisen aikaan vallinneissa olosuhteissa voi sitoumuksen voimassaoloaikana tapahtua muutoksia, joiden johdosta vakuusvastuun lisääminen ilman, että takaaja tai pantin antaja itse voisi vaikuttaa asiaan, saattaa muodostua hänen kannaltaan kohtuuttomaksi. Tällaisten muutosten perusteella voi vakuuden antaja pykälän 2 momentin mukaan määrätä, ettei vakuusvastuuta saa ilman hänen suostumustaan lisätä. Säännöksessä tarkoitettut muutokset voivat koskea paitsi vakuuden antajan omaa myös päävelallisen taloudellista asemaa, elämäntilannetta tai muita olosuhteita. Yleisvakuuden antaja voi estää vastuulleen tulevien uusien velkojen myöntämisen esimerkiksi silloin, kun hän on sairauden tai työttömyyden takia joutunut maksuvaikeuksiin. Samoin voisi puolison veloista vakuuden antanut henkilö avioeron perusteella keskeyttää vastuunsa lisäämisen. Jos kysymyksessä on liikeyrityksen veloista annettu yleisvakuus, voi myös yrityksen toiminnassa tapahtua sellaisia muutoksia, joiden takia vakuusvastuun kasvun ehkäiseminen on perusteltua.

Pykälän 3 momentissa säädetään yleisvakuuden vastuumäärää koskevista luotonantajan ilmoituksista. Luotonantaja ja vakuuden antaja voivat keskenään sopia menettelystä, jonka mukaan vakuuden antajalle ilmoitetaan erikseen vakuuden piiriin tulevien uusien luottojen myöntämisestä. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty, luotonantajan on momentin mukaan ilmoitettava kuuden kuukauden väliajoin kirjallisesti takaajalle tai pantin antajalle vastuun sen hetkinen kokonaismäärä. Ilmoitus on tehtävä siinäkin tapauksessa, ettei vastuumäärässä ole tapahtunut muutoksia.

Myös 2 ja 3 momentin säännökset ovat 4 momentin mukaan yleisvakuuden antaneen luonnollisen henkilön hyväksi pakottavia. Sopimuksin ei siten voida syrjäyttää takaajalle tai pantin antajalle 2 momentin mukaan kuuluvaa oikeutta estää vastuun lisääminen eikä vähentää luotonantajalle 3 momentin mukaan kuu-

luvaa tiedonantovelvollisuutta. Oikeushenkilöiden antamissa yleisvakuuksissa sääntely on tahdonvaltainen ja osapuolet voivat keskinäisin sopimuksin myös näiltä osin poiketa pykälän säännöksistä.

1.2. Kuluttajansuojalaki

7 luku. Kulutusluotot

13 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetään kuluttajaostajan oikeuksista luotonantajaa kohtaan silloin, kun myyjä ottaa tavaran takaisin tai kun kauppa muutoin puretaan myyjän ja ostajan välisin sopimuksin.

Jos kuluttaja on palauttanut tavaran takaisinottoa vaatineelle myyjälle tai sopinut tämän kanssa kaupan purkamisesta muulla perusteella, hän saa ehdotetun säännöksen mukaan vedota takaisinotosta toimitettuun tilitykseen tai kaupan purkuun myös sitä luotonantajaa kohtaan, joka on rahoittanut kaupan.

Tällaista oikeutta kuluttajalla ei kuitenkaan ole, jos hän on saanut asianmukaisesti tiedon myyjän määräysvallan rajoituksista. Momentin 1 kohdan mukaan kuluttaja ei voi vedota myyjän menettelyyn luotonantajaa kohtaan, jos luotonantaja on ajoissa selkeällä tavalla ilmoittanut kuluttajalle, ettei myyjällä ole takaisinotto-oikeutta tai muuta oikeutta määrätä sopimuksesta. Käytännössä kuluttajille ilmoitetaan sopimusten siirron yhteydessä, että maksuerät ovat päteviä vain siirronsaajalle suoritettuina. Ehdotettu säännös merkitsee, että kuluttajalle tulisi selkeästi ilmoittaa myös muista siirrosta johtuvista myyjän määräysvallan rajoituksista, jos luotonantaja haluaa vedota niihin suhteessa kuluttajaan.

Jos kaupan kohteena on esimerkiksi sellainen ajoneuvo tai vene, joka on lain mukaan rekisteröitävä, vaaditaan lisäksi, että luotonantaja on merkitty rekisteriin tavaran omistajaksi.

Momentin 2 kohdan mukaan kuluttaja ei saa vedota myyjän menettelyyn, jos luotonantaja voi muutoin osoittaa kuluttajan tienneen myyjän oikeuksien rajoittamisesta. Luotonantaja voi vedota kuluttajan tosiasiallisiin tietoihin, vaikka hän itse olisi laiminlyönyt 1 kohdan mukaiset toimenpiteet. Säännöksen tarkoituksena on estää se, että myyjä ja ostaja pyrkivät keskinäisin sopimuksin vilpillisesti syrjäyttämään rahoittajan oikeudet.

16 §. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi

niin, että se soveltuisi nykyisin säännellyn kuluttajan maksuvelvollisuuden laiminlyönnin ohella myös muihin kuluttajan sopimusrikkomuksiin. Luoton enneaikainen eräännyttäminen, tavaran takaisinotto tai muu sopimukseen perustuva erityinen seuraamus voi pykälän 1 momenttiin tehdyn lisäyksen mukaan perustua kuluttajan muuhun sopimusrikkomukseen vain, jos sopimusrikkomus on olennainen.

Olennaisena sopimusrikkomuksena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että kuluttaja omilla toimenpiteillään aiheuttaa velan vakuuden arvon olennaisen alenemisen. Tällainen toimenpide voi olla esimerkiksi vakuutena olevan kiinteistön tai muun omaisuuden vahinkovakuutusten irtisanominen, jos vakuuttaminen on ollut luoton myöntämisen edellytys. Olennaisena sopimusrikkomuksena voidaan pitää myös omaisuuden piilottamista tai muuta velan maksun välttelyyn tähtäävää toimintaa taikka väärin tai harhaanjohtavien tietojen antamista luoton myöntämiseen vaikuttavista seikoista.

Pykälän 2 momentti on sisällöltään voimassa olevan 2 momentin mukainen. Säännöksessä tarkoitettu niin sanottu sosiaalinen suorituseste vaikuttaisi edelleenkin vain kuluttajan maksuviivästyksen mutta ei muiden sopimusrikkomusten seuraamuksiin. Momentin sanamuotoa on tältä osin selvyuden vuoksi täsmennetty.

Pykälän 3 momenttiin on lisätty uusia luoton eräännyttämistä koskevia säännöksiä. Jos luotonantaja 1 momentin nojalla vaatii maksuerää, joka ei vielä ole erääntynyt, erääntymisen saa momentin mukaan tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon kuluttua siitä, kun asiaa koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty kuluttajalle. Jos kuluttajalle on jo aikaisemmin huomautettu maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta, määräaika on lyhyempi, vähintään kaksi viikkoa. Luotonantajan on tarvittaessa voitava näyttää toteen ilmoituksen jättämis- tai lähettämisaikakohta. Ilmoitus voidaan lähettää kuluttajan luotonantajalle viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen. Määräaika ei pitene sen johdosta, että kuluttaja on laiminlyönyt ilmoittaa mahdollisista osoitteen muutoksista.

Erääntymisen raukeaa, jos kuluttaja säännöksessä tarkoitetun määräajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän. Jos erääntymisen on perustunut muuhun olennaiseen sopimusrikkomukseen, joka on vastaavasti oikaistavissa, erääntymisen raukeaa myös, jos sopimuksen

vastainen menettely oikaistaan mainitun ajan kuluessa.

11 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 e §. Pykälän 1 momentissa säädetään elinkeinonharjoittajan kuluttajalta olevan saatavan vanhentumiselle erityinen kolmen vuoden vanhentumisaika. Säännös ei koske kuluttajan saatavaa elinkeinonharjoittajalta. Siihen sovelletaan edelleen yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa, jollei lyhyemmästä vanhentumisajasta ole erikseen säädetty.

Jos saatava perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen kuluttajalle, vanhentumisaika alkaa kulua siitä, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt suoritusvelvollisuutensa. Kulutustavarain kaupassa myyjä on yleensä täyttänyt suoritusvelvollisuutensa silloin, kun tavara on luovutettu ostajan hallintaan. Kuluttajapalveluksissa vanhentumisaika alkaa vastaavasti kulua, kun sovittu palvelu on suoritettu loppuun. Sisällöltään laajoissa palvelussopimuksissa kuten kuluttajaurakoissa voidaan sopia erityisen vastaanottokatselmuksen toimittamisesta. Suoritusvelvollisuus on tällöin täytetty, kun katselmus on toimitettu. Kuluttajansuojalakiin on 1 päivänä heinäkuuta 1994 voimaan tulevalla lailla (16/94) lisätty säännökset kulutustavaroitten, eräiden kuluttajapalvelusten, taloelementtitoimitusten ja urakoiden luovutusajankohdan määräytymisestä.

Jos kuluttajalle on myönnetty maksuaikaa tai luottoa, vanhentumisaika alkaa kulua maksun tai luoton erääntymispäivästä. Erissä maksettavan luoton vanhentuminen alkaa erikseen kunkin maksuerän eräpäivästä.

Ehdotetussa säännöksessä vanhentumisaika alkaa kulua myöhemmästä ajankohdasta kuin vanhentumisasetuksessa. Tietyyntyyppisissä sopimuksissa, esimerkiksi pitkäaikaisissa luottosopimuksissa, on mahdollista, että yleinen vanhentumisaika kuluu umpeen aikaisemmin kuin esityksen mukainen erityisvanhentumisaika. Momentin toisessa virkkeessä on tämän vuoksi selventävä säännös, jonka mukaan saatava vanhentuu kuitenkin viimeistään vanhentumisasetuksen 1 §:ssä säädetyn ajan kuluttua.

Pykälän 2 momentissa säädetään vanhentumisen keskeyttämisestä. Vanhentumisaika keskeytyy, kun kuluttajalta on vaadittu maksua tai häntä on siitä muistutettu. Vanhentuminen keskeytyy näin ollen, kun kuluttajalle esimer-

kiksi lähetetään uusi lasku tai maksukehoitus. Maksuvaatimus tai -muistutus voi olla suullinenkin. Myös kuluttajan omat toimenpiteet voivat katkaista vanhentumisen. Jos kuluttaja maksaa osan saatavasta tai sen korkoa taikka kuluja, vanhentuminen keskeytyy. Vanhentumisen keskeyttämisestä alkaa kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika, joka on vastaavasti vapaamuotoisesti keskeytettävissä.

Momentin viimeisen virkkeen mukaan elinkeinonharjoittajan on näytettävä toteen väitteensä, jos syntyy riitaa siitä, onko vanhentuminen keskeytynyt.

Pykälän säännöksiä on tarkoitus soveltaa vain niihin elinkeinonharjoittajien kuluttajilta oleviin saataviin, joita nykyisin koskee yleinen kymmenen vuoden vanhentumisaika. Ehdotettu pykälä ei syrjäytä muualla lainsäädännössä olevia erityisiä vanhentumissäännöksiä. Tämä on selvyuden vuoksi mainittu pykälän 3 momentissa.

1.3. Laki kuluttajavalituslautakunnasta

1 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun lisäyksen mukaan kuluttajavalituslautakunnan toimivalta laajenee koskemaan myös eräitä takaus- ja panttaussitoumuksiin liittyviä erimielisyyksiä. Lautakunnan tehtävänä on momentin uuden 2 kohdan mukaan antaa ratkaisuosituksia luonnollisten henkilöiden elinkeinonharjoittajille antamia takaus- ja panttaussitoumuksia koskevissa riita-asioissa, kun asianomainen sitoumuksen antaja saattaa asian lautakunnan käsiteltäväksi. Lautakunnan toimivaltaan eivät siten kuulu vakuussitoumukset, joissa velkoja on yksityishenkilö tai vakuuden antaja on oikeushenkilö. Lautakunnan toimivaltaan eivät myöskään kuulu sellaiset luonnollisten henkilöiden antamat sitoumukset, jotka liittyvät sitoumuksen antajan harjoittamaan elinkeinotoimintaan. Lautakunta ei esimerkiksi voi käsitellä riita-asiaa, jossa on kysymys yrityksen omistajan antamasta yritykselle myönnettyyn velkaan liittyvästä vakuussitoumuksesta.

Sen päävelkasuhteen laadulla, johon takaus tai pantti liittyy, ei sen sijaan ole merkitystä. Kysymyksessä voi olla kuluttajalle myönnetty luotto tai henkilölle tai yhteisölle elinkeinotoimintaa varten myönnetty luotto.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdolli-

simman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Ehdottujen vakuuksia koskevien säännösten tarkoituksena on parantaa takaajan ja pantin antajan asemaa lisäämällä luotonantajan tiedonantovelvollisuutta ja ehkäisemällä kohtuuton sitoumuskäytäntö. Pääperiaatteitaan ehdotukset vastaavat voimassa olevia hallinnollisia ohjeita. Siirtymäaika ei näistä syistä ole tarpeen. Muillakaan ehdotetuilla säännöksillä ei ole katsottu olevan sellaisia vaikutuksia luottosuhteisiin tai sopimuskäytäntöön, joiden takia erityinen siirtymäaika tulisi varata.

Ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin pääsäännön mukaan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin ja annettuihin sitoumuksiin. Eräitä vakuussitoumuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin myös ennen lain voimaantuloa annettuihin sitoumuksiin. Ehdotuksen vaikutuksia voimassa oleviin sitoumuksiin käsitellään jäljempänä jaksossa 3.

3. Säättämisyjärjestys

Säännökset luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta luottosuhteen voimassaoloaikana tulisivat ehdotuksen mukaan sovellettaviksi myös ennen lain voimaantuloa annetuissa sitoumuksissa. Luotonantajan olisi kaikissa luottosuhteissa ilmoitettava takaajalle ja pantin antajalle velallisen maksuviivästyksestä sekä annettava määräajoin tietoja yleisvakuuden vastuumäärästä. Tiedonantovelvollisuus on katsottu voitavan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska sitä koskevat säännökset eivät vaikuta ennen lain voimaantuloa annettujen sitoumusten sisältöön. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 3/1982 vp) katsonut, että tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä voidaan taannehtivillakin säännöksillä selvittää ja täydentää voimassa olevia oikeussuhteita, jollei siten aineelliseen oikeuteen tuoda mitään oleellisesti uutta.

Yleisvakuuden vastuun ylärajan ja voimassaoloajan määräämistä koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi voimassa oleviin sitoumuksiin siinä tapauksessa, että aikaisemmin annetun rajoittamattoman yleisvakuussitoumuksen vastuumäärää lisätään lain voimaantulon jälkeen. Tällöin tulisi sovellettavaksi myös säännös, jonka mukaan yleisvakuuden antaja saisi estää vastuunsa lisäämisen ilman hänen suostumustaan, jos vastuun lisääminen suostumuksetta olisi olosuhteiden muuttumisen

takia kohtuutonta. Näiltä osin säännöksillä olisi vaikutusta myös voimassa oleviin sitoussuhteisiin.

Sovellettaviksi tulevien säännösten tavoitteena on kohtuuttomien vakuussitoumusten käytön ehkäiseminen. Vastuumäärältään tai kestoajaltaan rajoittamattomia vakuussitoumuksia voidaan pitää kohtuuttomina ainakin silloin, kun pantin tai takauksen antaa luonnollinen henkilö toisen henkilön tai yhteisön veloista.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 10/1973 vp, 3/1982 vp ja

13/1986 vp) katsonut, että säännös, jolla mahdollistetaan voimassa olevien sopimusten kohtuuttomien ehtojen sovittelu, ei edellytä perustuslain säätämisyjärjestyä, koska tällaiset ehdot eivät nauti perustuslain suojaa. Näillä perusteilla on katsottu, että ehdotetut säännökset voidaan kaikilta osin säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kauppakaaren 10 lukuun uusi 14 ja 15 § seuraavasti:

10 luku

Pantista ja takauksesta

14 §

Ennen takaus- tai panttaussitoumuksen antamista luotonantajan on selvitettävä takaajalle tai pantin antajalle sitoumuksen sisältö ja oikeudellinen merkitys. Luotonantajan on myös, ilmoitettuaan asiasta ensin luotonhakijalle, kerrottava sellaisista luotonhakijan maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan arvioida olevan merkitystä takaajalle tai toisen velasta pantin antavalle henkilölle.

Jos luotonantaja laiminlyö 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamisen ja tämän voidaan olettaa vaikuttaneen takaus- tai panttaussitoumuksen antamiseen, voidaan sitoumusta sovitella.

Luotonantajan on luottoaikana ilmoitettava takaajalle ja toisen velasta pantin antaneelle henkilölle velallisen maksuviivästyksestä. Jos kuukauden kestäneestä viivästyksestä ei ole ilmoitettu, luotonantaja saa vasta ilmoituksen jättämis- tai lähettämispäivästä lukien vaatia viivästyneelle luoton määrälle takaus- tai panttaussitoumuksen perusteella korkoa, viivästyskorkoa tai muuta vastaavaa aikaan sidottua hyvitystä.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot on annettava takaajalle ja pantin antajalle sen estämättä, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 94 §:ssä ja henkilörekisterilain (471/87) 18 §:n 3 momentissa säädetään.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän pykälän säännöksistä takauksen tai pantin antaneen luonnollisen henkilön vahingoksi, on mitätön.

15 §

Jos takauksittomuksessa tai jonkun muun kuin velallisen antamassa panttaussitoumuksessa ei ole yksilöity sitoumuksen kattamia vastuita (*yleisvakuus*), sitoumuksessa on määrättävä vastuun rahamääräinen yläraja sekä sitoumuksen voimassaoloaika. Tämän momentin vastainen sitoumus on mitätön, jos takaaja tai pantin antaja on luonnollinen henkilö.

Takaaja tai pantin antaja voi yleisvakuussitoumuksen voimassaoloaikana määrätä ajankohdan, jonka jälkeen vakuusvastuuta ei saa ilman hänen suostumustaan lisätä, jos vastuun lisääminen suostumuksetta olisi olosuhteiden muuttumisen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Jollei ole sovittu, että vastuun lisääntymisestä ilmoitetaan takaajalle tai pantin antajalle viivytyksettä erikseen, luotonantajan on kuu-

den kuukauden väliajoin ilmoitettava kirjallisesti yleisvakuussitoumuksen kattaman vastuun kokonaismäärä.

Sopimusehto, joka poikkeaa 2 tai 3 momentin säännöksistä takauksen tai pantin antaneen luonnollisen henkilön vahingoksi, on mitätön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen annettaviin sitoumuksiin.

Lain 14 §:n 3 momentin ja 15 §:n 3 momentin

säännöksiä luotonantajan tiedonantovelvollisuudesta luottoaikana sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa annettuihin sitoumuksiin.

Lain 15 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä yleisvakuudesta sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa annettuihin sitoumuksiin siitä lukiin, kun sitoumuksen kattamia vastuita lisätään. Jos luonnollisen henkilön antamaan sitoumukseen ei tällöin oteta määräystä vastuun ylärajasta ja sitoumuksen voimassaoloajasta, sitoumus on lisätyn uuden vastuun osalta mitätön.

2.

Laki

kuluttajansuojalain 7 ja 11 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 16 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 8 päivänä tammikuuta 1993 annetulla lailla (85/93), sekä lisätään 7 luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), uusi 2 momentti ja 11 lukuun uusi 1 e § seuraavasti:

7 luku

Kulutusluotot

13 §

Jos myyjä ottaa tavaran takaisin tai jos kauppa muutoin puretaan myyjän ja kuluttajan välisin sopimuksin, kuluttaja voi vedota takaisinotosta toimitettuun tilitykseen tai kaupan purkuun myös kaupan rahoittanutta luotonantajaa kohtaan. Kuluttajalla ei kuitenkaan ole tällaista oikeutta, jos:

1) luotonantaja on ajoissa selkeällä tavalla ilmoittanut kuluttajalle, ettei myyjällä ole takaisinotto-oikeutta tai muuta oikeutta määrätä sopimuksesta ja, jos kaupan kohteena on lain mukaan rekisteröitävä tavara, rekisteriin on merkitty omistajaksi luotonantaja; tai

2) luotonantaja voi muutoin osoittaa kuluttajan tienneen myyjän oikeuksien rajoittamisesta.

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa

myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain, jos:

1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan; tai

3) kuluttajan muu sopimusrikkomus on olenainen.

Luotonantajalla ei kuitenkaan ole oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyttämisestä ja viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuutonta.

Jos luotonantaja 1 momentissa tarkoitettun sopimusehdon nojalla vaatii maksueriä, jotka eivät muutoin olisi erääntyneet, on luotonantajan saatavaa laskettaessa tehtävä 12 §:n 2

momentin mukaiset vähennykset. Erääntymisen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos kuluttajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty kuluttajalle. Jos kuluttaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

11 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 e §

Elinkeinonharjoittajan saatava, joka perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle, vanhentuu kolmen vuoden kuluttua siitä, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt suoritusvelvollisuutensa tai, jos kuluttajalle on myönnetty maksuaikaa

tai luottoa, maksun tai luoton erääntymisestä. Saatava vanhentuu kuitenkin viimeistään määrääjasta velkomisasiossa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetun asetuksen 1 §:ssä säädetyn ajan kuluttua.

Vanhentuminen keskeytyy, kun elinkeinonharjoittaja vaatii kuluttajalta maksua tai muistuttaa häntä siitä tai kun kuluttaja maksaa saatavaa, sen korkoa tai kuluja. Vanhentumisen keskeytymisestä alkaa kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika. Jos syntyy erimielisyyttä siitä, onko vanhentuminen keskeytynyt, elinkeinonharjoittajan on näytettävä toteen väitteensä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta saatavaan, jonka vanhentumisesta erikseen toisin säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

3.

Laki**kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajavalituslautakunnasta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (42/78) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä tammikuuta 1994 annetussa laissa (20/94), seuraavasti:

1 §

Kuluttajavalituslautakunnan tehtävänä on:

1) antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykkesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi; ja

2) antaa ratkaisusuosituksia luonnollisten henkilöiden elinkeinonharjoittajille antamia ta-

kaus- ja panttaussitoumuksia koskeviin yksittäisiin riita-asioihin, joita sitoumuksen antajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi, paitsi milloin sitoumus liittyy sen antajan harjoittamaan elinkeinotoimintaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

2.

Laki**kuluttajansuojalain 7 ja 11 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 16 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 8 päivänä tammikuuta 1993 annetulla lailla (85/93), sekä *lisätään* 7 luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), uusi 2 momentti ja 11 lukuun uusi 1 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

Kulutusluotot

13 §

Jos myyjä ottaa tavaran takaisin tai jos kauppa muutoin puretaan myyjän ja kuluttajan välisin sopimuksin, kuluttaja voi vedota takaisinotosta toimitettuun tilitykseen tai kaupan purkuun myös kaupan rahoittanutta luotonantajaa kohtaan. Kuluttajalla ei kuitenkaan ole tällaista oikeutta, jos:

1) luotonantaja on ajoissa selkeällä tavalla ilmoittanut kuluttajalle, ettei myyjällä ole takaisinotto-oikeutta tai muuta oikeutta määrätä sopimuksesta ja, jos kaupan kohteena on lain mukaan rekisteröitävä tavara, rekisteriin on merkitty omistajaksi luotonantaja; tai

2) luotonantaja voi muutoin osoittaa kuluttajan tienneen myyjän oikeuksien rajoittamisesta.

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan laiminlyödessä maksuvelvollisuutensa vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain:

1) jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta; ja

2) jos viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain, jos:

1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi

Voimassa oleva laki

useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaataavan.

Luotonantajalla ei kuitenkaan ole oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos maksun viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuutonta.

Jos luotonantaja 1 momentissa tarkoitettua sopimusehdon nojalla vaatii maksueriä, jotka eivät muutoin olisi erääntyneet, on luotonantajan saatavaa laskettaessa tehtävä 12 §:n 2 momentin mukaiset vähennykset.

Ehdotus

maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaataavan; tai

2) kuluttajan muu sopimusrikkomus on olematon.

Luotonantajalla ei kuitenkaan ole oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuutonta.

Jos luotonantaja 1 momentissa tarkoitettua sopimusehdon nojalla vaatii maksueriä, jotka eivät muutoin olisi erääntyneet, on luotonantajan saatavaa laskettaessa tehtävä 12 §:n 2 momentin mukaiset vähennykset. Erääntymisen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos kuluttajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty kuluttajalle. Jos kuluttaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

11 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 e §

Elinkeinonharjoittajan saatava, joka perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle, vanhentuu kolmen vuoden kuluttua siitä, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt suoritusvelvollisuutensa tai, jos kuluttajalle on myönnetty maksuaikaa tai luottoa, maksun tai luoton erääntymisestä. Saatava vanhentuu kuitenkin viimeistään määräajasta velkomisasioissa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetun asetuksen 1 §:ssä säädetyn ajan kuluttua.

Vanhentuminen keskeytyy, kun elinkeinonharjoittaja vaatii kuluttajalta maksua tai muistuttaa häntä siitä tai kun kuluttaja maksaa saatavaa, sen korkoa tai kuluja. Vanhentumisen keskeyttämisestä alkaa kulua uusi kolmen vuoden vanhentumisaika. Jos syntyy erimielisyyttä siitä, onko

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vanhentuminen keskeytynyt, elinkeinonharjoittajan on näytettävä toteen väitteensä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta saatavaan, jonka vanhentumisesta erikseen toisin säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*

*Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jäl-
keen tehtäviin sopimuksiin.*

3.

Laki**kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajavalituslautakunnasta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (42/78) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä tammikuuta 1994 annetussa laissa (20/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Kuluttajavalituslautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi.

Ehdotus

1 §

Kuluttajavalituslautakunnan tehtävänä on:
 1) antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi; ja
 2) antaa ratkaisusuosituksia luonnollisten henkilöiden elinkeinonharjoittajille antamia takaus- ja panttaussitoumuksia koskeviin yksittäisiin riita-asioihin, joita sitoumuksen antajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi, paitsi milloin sitoumus liittyy sen antajan harjoittamaan elinkeinotoimintaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

